

En territori rumantsch inscripziuns en rumantsch

GiuRu vul rinforzar la preschientscha rumantscha

DA FLURIN ANDRY / ANR

■ **Cun in'acziun particulara vul sensibilisar la GiuRu las Rumantschas ed ils Rumantschs per l'impurtanza da la preschientscha dal rumantsch en la vita da mintgadi. Pertge mo tudestg sin inscripziuns en lieus rumantschs?** «Per rumantsch?» dumondan ils tatgaders da la Giuventetgna Rumantscha (GiuRu) dapi curt en diversas vischnancas da tut las valadas idiomáticas da la Rumantschia. Sco che infurmescha *Flurin Bundi*, il president da l'organisaziun tetgala da las societads da giuventetgna rumantschas, èn stads durant la notg da sonda sin dumengia set teams activs. Els han tatgà sin inscripziuns monolinguas tudestgas lur tatgader cun la dumonda, «pertge (betg era per) rumantsch?» Sco ch'il president di han fatg quai dus teams en Surselva, in en Val Schons, in en Surses, in en Engiadin'Ota, in en Engiadina Bassa ed in ultim en Val Müstair. «La finamira è da render attenta la populaziun rumantscha a l'impurtanza che la lingua rumantscha saja preschenta en las vischnancas rumantschas», di il giuven che finescha quest onn ses studi a la Scol'auta pedagogica a Cuira, «era sche quella è per il mument plitost occupada cun la dispita 'rumantsch grischun u idioms sco lingua d'alfabetisaziun'.»

«Noss grond debel è da ns adattar adina»

Cun sia campagna da tatgaders vulesse la GiuRu er in zic provocar: «Uschia duessi dar ina discussiun fundamentala davart il

Commembers da la GiuRu han tatgà sin numerus placats mo en tudestg in u plirs da lur tatgaders en pink.

FOTO H. HUONDER

status da la lingua rumantscha en il Grischun», di *Alina Müller*, la vicepresidente da la GiuRu, «entant ch'igl è gartegià a bleras uniuns da giuventetgna en il territori rumantsch da mantegnair il rumantsch sco lingua uffiziala da lur societads han bleras vischnancas tralaschè da far quel cumbat

impurtant.» Uschia vegnian bleras radunanzas manadas per tudestg, era sche la maiortad saja da lingua rumantscha, deplorescha ella. «Noss grond debel è che nus ans tegnain adina enavos ed ans adattain», constata Flurin Bundi e la vicepresidente punctuescha: «Quai stuain nus midar, tar

fusiuns da vischnancas per exempel èsi essenzial ch'ins pretendia che la dumonda da lingua vegnia resguardada pli ferm, uschiiglio exista, sco a Glion/Ilanz, il privel ch'il process da germanisaziun vegnia anc accelerà.» Sco ch'els din vegn la GiuRu a «tegnair chaud» il tema «inscripziuns ruman-

tschas»: «Ensemen cun ils pertugads, las vischnancas, il chantun, ils proprietaris da las butias, ma era las uniuns affiliadas a la Lia Rumantscha e la Lia sezza vegnin nus a guardar co chattar schliaziuns.»

In vegl desiderat da la Rumantschia

1983 avevan inizià a Scuol studentas e students rumantschs, tranter quels er il capo *Jon Domenic Parolini*, l'acziun «Fatscha rumantscha». Els avevan fotografia numerusas inscripziuns tudestgas en vischnanca e fatg la traduziun en rumantsch. Suerter avair laschè far in'offerta dad ina firma spezialisada per inscripziuns e reclamas avevan els contactà ils affarists e hoteliers en vischnanca per als dir quant che las inscripziuns en rumantsch custassan. Enpli avevan els era ramassà da differenta vart totalmain 50 000 francs. 10 000 francs da quels avevan els survegnì dal cumün da Scuol per lur acziun. Uschia eri gartegià als giuvenils da persvader a bliers butiers ed er a la vischnanca sezza d'utilisar il rumantsch per las inscripziuns, p. ex. «servezzan d'apport admiss», «furnaria» u «restorant».